

att till understöd åt Sveriges riksförbunds av frivilliga brandkårer verksamhet bevilja ett anslag av 25,000 kronor under åren 1914—1919 och därav under år 1914 anvisa 5,000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1913.

J. P. Jesperson.

Johan Jönsson.

Jöns Jönsson.

Sv. Bengtsson.

Sven Linders.

Per N:son Bosson.

Gust. Olson
i Torsby.

Linus Lundström.

Nr 173.

Av herr **Lindhagen**, om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om övervägande, huruvida och i vad mån Konungens hov må kunna avskaffas m. m.

För den, som aldrig kan upphöra att tro på politikens stora uppgift att hjälpa människorna ur deras betryck, står det klart att förhandlingarna måste röra sig om både vardagens frågor och livets hägrande förhoppningar. En samverkan bör med andra ord äga rum mellan nutid och framtid från de utgångspunkter, som skapats av det förflutna. Då förstår man också att för ett sådant arbete kräves ett redskap, en författning, som möjliggör detsamma.

Med detta åskådningssätt måste författningsfrågan framstå såsom den främsta bland de politiska spörsmålen. Utan det redskap, som nyss talades om, komma vi ingen vart i våra strävanden. Undertecknad har därför trots förtroendeuppdraget såsom riksdagsman i all synnerhet kräva en obrottslig nitälskan på denna punkt. Oavsett mina politiska inhyesförhållanden har jag därför uti riksdagen inom folkpartiet, i samlings-

partiet, såsom vilde och inom socialdemokratiska gruppen alltid, såvitt på mig kunnat ankomma, sökt utnyttja varje ny situation för att skäligen framflytta författningskraven och såmedelst begynna skapa den opinion, inför vilken motståndet en gång skall falla...

I överensstämmelse härmed fann jag mig uppfordrad att genombrottets år 1912 lyda maningarna från livet självt och vara med om att fästa uppmärksamheten på angelägenheten av Första kammarens och den ärftliga regeringsmaktens avskaffande, för vilka båda krav, det parti jag tillhör, också nyligen uttalat sig. Denna sak kommer igen såsom allt oundvikligt. Samtidigt kan det vara befogat och gagneligt att föra fram ämnet även i någon utpräglad omfattning.

Uti den antydda motion i författningsfrågan, som förra året kom till stånd, erinrades beträffande den ärftliga regeringsmakten bland annat om det så kallade hovet såsom en onekligen särdeles föråldrad och av tidens demokratiska strävanden oberörd institution. Uti § 48 regeringsformen stadgas: »Konungens hov står under dess enskilda styrelse; kunnande han häruti förordna som honom gott synes. Alla beställningar vid sitt hov må Konungen efter behag tillsätta och därifrån avsätta.» Denna föreskrift är väl anledning till, att löneregleringarna ej omfattat ifrågasvarande ämbetsverk. Emellertid är dess bestånd och omfattning beroende av de anslag, som Riksdagen beviljar till detsamma. De belopp, som i årets riksstat fortfarande föreslås för ändamålet, återfinnas under första huvudtiteln, däri under rubriken »hovstatsanslagen» upptagas vissa belopp för så kallad hovhållning.

Det vore lönlöst och till och med förnätet att försöka lägga handen på en inrättning, som är uttryck för ett folks andliga utveckling och behov. Hoven äro ej bara en uppfinning av fåfängligheten. Deras ursprung ligger i tider, då menige mans sociala begrepp voro outvecklade och förmågan av självstyrelse ingen eller i varje fall särdeles opålitlig. För att det hela skulle kunna sammanhållas behövdes en härskare, som byggde sin befogenhet på folkets självbevarelseinstinkt, samt vidmakthöll sitt anseende genom traditioner och anblicken av bländande kostymering.

Man kan verkligen fråga sig, om det svenska folket hunnit längre ännu i dag. Monarkien lever fortfarande oantastad kvar uti ärftligheten, som är symbolen för traditionen, och uti den forntida utsmyckningen, som är till för att bedåra undersåtarna. Det försök, som gjordes förra året att se mänskligt på en anstalt, vilken liksom övriga inrättningar i landet skapats av författningen, mötte ett åskådningssätt hos nationens främste, som påminner fullständigt om lidelserna i forntiden,

då någon hand höjdes mot de av folkets fördomar omhägnade avgudarna. Det är helt enkelt oerhört, att en sak, som är så naturlig, ej kan lugnt och sakligt övervägas i parlamentet utan föranleda en grundlagsstridig desparation och ett tappande av all slags fattning, som för åskådaren måste verka synnerligen överraskande.

Går man frågan in på livet, är det dock icke så illa ställt som det förefaller. Det demokratiska åskådningssättet har visserligen en oändligt lång lärospån ännu framför sig. Men det har i alla fall vaknat hos de djupa ledens flertal och är en verklighet i vår tid. Det korsfäst, som ropas även mot de enklaste saker, där maktfullkomligheterna och partiyran kämpa mot sina vanskligheter, finner ingen verklig genklang i det allmänna rättsmedvetandet. Det är därför alldeles säkert, att det stora flertalet inom nationen icke heller gillar och ännu mindre har behov av en sådan anstalt som hovhållningen. Man kan då fråga sig, varför icke något göres för att få en sådan anstalt avlägsnad. Det kan väl icke vara ett brott utan snarare en plikt att på de ställen, där avgörandena stå, framföra till sakligt övervägande vad de flesta tänka.

Det betydde mindre, om man mot hovet ej kunde framhålla annat än att det ej vore en skapelse av vår tid utan gott kunde avskaffas. Den viktigaste erinran mot detsamma är, att det i sin mån verkar i tiden på ett sätt, som strider mot dess anda och verkliga fördel. Om denna del av den ärftliga regeringsmaktens organisation gäller detsamma som om det hela, nämligen, att den inverkar nedbrytande på karaktärerna genom sin organiserade inbjudan till underdånighet och självuppgivelse, att den lyfter folkets högre ämbetsmän och förtroendemän upp i molnen från jorden, där de borde dväljas, och att den på detta sätt och annorledes vidgar klyftan mellan makten av Guds nåde och folket samt förslöar eftertanken om vad människornas väl kräver.

Därtill kommer, ehuru detta enligt min uppfattning icke är det viktigaste, att allt detta också kostar penningar. Kraven på statskassan stiga oavbrutet. Det kan ju då hava någon betydelse att även göra en eller annan besparing för ändamål, som icke kunna anses vara omistliga. Det må till sist framhållas, att konungamakten icke har någon skuld uti de förhållanden, mot vilka ovan gjorts erinringar. Dess representant fullgör endast de förpliktelser, som av traditionen tillkommer honom, och som grundlagstiftarna och alla riksförsamlingar efteråt ej ansett nödigt att fritaga honom från utan tvärtom understött genom beviljandet av erforderliga penningmedel.

Likaså måste erkännas, att all representationsskyldighet knappast kan avvaras, åtminstone ej för närvarande. Inför utlandet är den ofta

oumbärlig tills vidare och även inom landet ställas på Konungens person en del anspråk, som icke kunna förbises eller utan vidare avskaffas.

Vad däremot bör åtgöras är att befria regeringsmaktens högste representant och hans familj från sådan representationsskyldighet genom hovhållning eller annorledes, som ej kan anses fylla något förnuftigt ändamål. Även om vederbörande själva måhända ej önska en dylik befrielse, vilket dock ej behöver antagas såsom visst, får detta dock ej utgöra något hinder för händelsernas förnuftiga gång.

Till en början kunna och böra avskaffas alla hovämbeten såsom halvofficiella anställningar, vederbörande obetaget att liksom andra förmögna medborgare begagna den tjänstepersonal, som de anse sig behöva och tillgångarna medgiva. Härigenom kommer själva hovet bort och därmed kunna även avsevärda utgifter inbesparas i avlöningar, gratifikation och skänker till personal och även i underhåll av ett ofantligt antal hästar och andra bekvämligheter, som skall stå även denna personal till förfogande. Även en del boställsutrymmen på slottet kunna bli lediga och bidra till fyllande av det ständigt växande behovet av lokaler åt ämbetsverk. Enligt en uppgift, som jag dock ej varit i tillfälle att kontrollera, skulle ständerna vid beviljande av medel till det nuvarande slottets uppförande hava gjort som villkor, att en avsevärd del av utrymmena skulle användas till lokaler för statens ämbetsverk.

Vidare kunna med synnerlig fördel en stor del av de kostsamma bjudningar, som Konungen anses skyldig att hålla, alldeles inställas. Det kan ju ej vara någon viktig samhällsangelägenhet, att landets högsta ämbets- och förtroendemän med eller utan damer skola på bekostnad av statsmedel inbjudas vid skilda tillfällen till en kunglig taffel. De ha inget berättigat anspråk därpå mer än andra medborgare. Icke heller kan det anses på något sätt främja deras verksamhet i sitt kall. Snarare inträffar det väl, att många efter en sådan festlighet äro i sina tankar längre borta från folkets bekymmer än de voro föredensamma.

För min del vill jag dock säga, att det givetvis ej är, såsom ibland framhålls, någonting ont uti att besöka exempelvis de på statens bekostnad anordnade stora bjudningarna på slottet vid varje riksdags början. En medborgare bör kunna lära känna och se allt, som i det allmännas namn äger rum. Huvudsaken är, att man ej tager skada till sin själ. Är denna fara utesluten, är det en fördel att vidga sina erfarenheter genom iakttagelser på alla områden. Mänskligt är ju också att, när livets gråa allvar någon gång erbjuder en stund av glans och fest och livets behagligheter, som vi dock alla sätta värde på, det ligger någon-

ting berättigat lockande däri för de flesta både för intresset att iakttaga och för det personliga välbefinnandet för en stunds skull.

Det slutliga resultatet av förestående överväganden blir sålunda, att den så kallade civillistan och övriga anslag för hovhållning böra kunna väsentligen nedsättas genom att borttaga hovämbetena och en stor del av den representationsskyldighet, som nu av tradition åligger regeringsmaktens högsta representant och en del andra kungliga personer. Då det belopp, som för detta ändamål i första hand bör kunna besparas, ej kan angivas utan närmare undersökning och samråd med vederbörande, torde lämpligaste tillvägagångssättet vara att begära en sådan utredning. En förebild, som härvid bör följas, är de anstalter och penningebidrag, som uti republikanskt styrda länder den person, som representerar enheten i staten, erhåller till sitt förfogande för att på ett tillfyllestgörande sätt representera det allmänna utåt. Även i stora och rika länder såsom Förenta staterna och Frankrike lära dessa belopp betydligt understiga vad som i vårt lilla land Sverige offras för motsvarande ändamål. Med republiken Schweiz kunna några jämförelser ej ens äga rum. De större utgifter, som någon gång kunna erfordras för att värdigt mottaga ett annat lands statschef eller annan beskickning, böra lämpligen kunna bekostas med vad utgifterna för varje gång belöpa sig till och därför för detta ändamål kunde ett särskilt kreditiv anordnas mot redovisningsskyldighet. Med hovets indragning bör följa skyldighet för statsverket att övertaga nu utgående pensioner till hovtjänstemän ävensom svara för skälig pensionering framdeles av den nuvarande lägre hovbetjäning, som därigenom förlorar anställning.

Genomföras nu ifrågasatta anordningar blir 48 § regeringsformen betydelselös och kan då gärna också uttryckligen upphävas.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att Riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte efter samråd med vederbörande taga under övervägande huruvida och i vad mån det så kallade hovet och den i statsverkspropositionens första huvudtitel omförmälda hovhållningen skulle kunna avskaffas och i övrigt regeringsmaktens högste representant och andra kungliga personer befrias från en väsentlig del av den representationsskyldighet, som nu anses åligga dem, samt i följd härav den så kallade civillistan efter våra anspråk och tillgångar väsentligen nedsättas i

riktning mot vad som enligt utländska förebilder anses skäligen böra ställas till förfogande åt regeringsmaktens högste representant i republikanskt styrda länder.

Stockholm den 26 januari 1913.

Carl Lindhagen.

Nr 174.

Av herr **Widén m. fl.**, om kallortstillägg till underofficerare vid vissa truppförband.

På grund av det i övre Norrland rådande oblida klimatet med dess stränga vintrar och särdeles långa eldnings- och belysningsperioder komma stora skiljaktigheter att uppstå i de förmåner, som beredas bland andra arméns befälskårer och detta kanske mest för underofficerarna.

Kostnaderna för förstärkt vinterutrustning bränsle och lyse måste ju för underofficerare vid i övre Norrland förlagda truppförband bliva avsevärt större än för kamrater vid sydligare förlagda regementen.

Visserligen lämnar staten ersättning för bränsle och lyse m. m. — vilken ersättning dock utgår med lika belopp inom hela landet — men att denna ersättning icke är tillräcklig hava dessa underofficerare led samma erfarenheter utav. Och detta så mycket mera som priserna för bränsle- och belysningsartiklarna vid de flesta norrländska förläggnings-orterna till följd av vinterns längd och hårdhet bliva onaturligt höga.

En bidragande orsak till de dryga kostnaderna för bränsle m. m. är, att underofficersbostäderna i allmänhet äro belägna i manskapskasernerna samt ligga i samma nivå som logementen med samma golv- och takhöjd som dessa; de äro på grund av detta förhållande särdeles svåra att uppvärma och hålla varma.

Det synes därför vara rättvist, att dessa olika förhållanden på ett